

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Burchardi VVormaciensis Ecclesiae Episcopi,
Decretorum Libri XX. ex Consiliis, & orthodoxoru[m]
patru[m] Decretis, tum etiam diuersaru[m] nationum
Synodis, ceu loci communes congesti, in quibus ...**

Burchardus <Wormaciensis>

Parisiis, 1549

Liber XII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10722

D. Burchardi

ECCLESIAE VVORMA- ciensis Episcopi, de Periurio, De- cretorum Liber XII.

ARGVMENTVM LIBRI.

Libro hoc de Iuramento & periurio, de iurandi facilitate eiusque periculo, deque improbis iuramentis infringendis agitur.

*Ut multiplicia genera iuramentorum extirpen-
tur. Caput I.*

T multiplex iuramentorum & periuriorum confusio, per quam multæ fidelium animæ in toto hoc regno perditæ esse noscuntur, quàm sit detestanda & Deo odibilis, attentus omnibus annuncietur. Tantum nanq; hoc malum

*Ex cõcil.
Meldēsi,
cap. 10.*

est, vt ad sanctuaria martyrum vbi diuersorum agritudines sanantur, ibi periuri, licet manifestè interdum vexari non videantur, iusto Dei iudicio à dæmonibus arripiantur. Et sicut sanctus dicit Gregorius, ad horum corpora agri veniunt & curantur, & periuri à dæmonio vexantur.

De illis qui nomen Dei in vanū sumunt. Cap. II.

Habemus in lege domini scriptum: Non peierabis in nomine meo, nec pollues nomē domini Dei tui. & ne assumes nomen Dei tui in vanum. Ideo admōnendi sunt omnes, vt diligenter caueant periurium, nō solū in altari, seu sanctorum reliquiis, sed & in communi loquela. Item cauendum est, ne aliquis plus aurum honoret, quàm altare, ne ei dominus dicat: Stulte, quid est maius, aurum, an altare quod sanctificat aurum?

*Ex dictis
Hierony.*

De illis qui per cupiditatem periurium fecerint. Cap. III.

Siquis per cupiditatem peierauerit, omnes res suas vendat, pauperibus & distribuatur, & monasterium ingressus, iugi poenitentia se subdat.

*Ex poeni-
tentiali
Romano*

De illis qui iurentibus dominis suis periurium fecerint. Cap. III.

Ex decr. Pii papa, cap. 2.

Qui compulsus à domino peierat se sciens, utriusque miles: quia plus dominum, quam animam dilexit. Si liberus, quadraginta dies in pane & aqua poeniteat, & VII. sequentes annos. Si seruus eius est, tres quadragesimas & legitimarias, poeniteat.

De illis qui peierant se in manu episcopi, aut in cruce consecrata, aut non consecrata.

Caput V.

Ex poenitentiiali Theodo.

Qui peierat se in manu episcopi, aut in cruce consecrata, III. annos poeniteat. Si vero in cruce non consecrata, annum unum poeniteat. Qui autem factus fuerit, & ignorans se peierauerit, & postea cognoscens, tres Quadragesimas poeniteat.

De illis qui pro vita redimenda periurium fecerint.

Caput VI.

Ex poenitentiiali Romano.

Si quis coactus pro vita redimenda, vel pro qualibet causa, vel necessitate se peierat: quia plus corpus, quam animam dilexerat, tres Quadragesimas. Alij iudicant tres annos, unum ex his in pane & aqua, poeniteat.

De illis qui iniusta vota iuramento firmauerint.

Caput VII.

Ex concilio Toletan. cap. 9.

Necessesse enim est, ut male iurans, dignam poenitentiam agat, eo quod nomen domini contra preceptum illius sumpsit in vanum: quia in Exodo scriptum est: Non iurabis in nomine domini Dei tui frustra. Et in Leuitico: Non peierabis in nomine meo, nec pollues nomen domini Dei tui. Dominus. Malum tamen quod facturum se sacramentum iurauerat, omnino non faciat: quia stulta vota frangenda sunt.

De eadem re. Cap. VIII.

Ex decr. Fabiani pa. ca. 11.

Quicumque sciens se peierauerit, quadraginta dies in pane & aqua, & septem annos sequentes poeniteat. Quod si nunquam sit sine poenitentia, & nunquam in confessione recipiatur, & post haec communionem percipiat.

De eadem re. Cap. IX.

Siquis se peierauerit, & alios sciens in perivrium duxerit, XL. dies in pane & aqua, & VII. sequentes annos peeniteat, & nunquam sit sine poenitentia. Et alij si conscij fuerant, similiter poeniteant: sin autem, singuli vt perivrium non sponte commissum, poeniteant.

Ex decretis Pelagii p. ca. 11

Quod sic Deus iuramenta perceperit, vt ille cui iurata fuerint.

Cap. X.

Sicut mentiri non potest qui non loquitur, sic peierare non potuerit, qui iurare non appetit. Cauendum igitur est iuramentum, nec eo vtendum, nisi sola necessitate. Non est contra Dei praecipuum iurare, sed dum vsu iurandi facimus, periurij crimen incurrimus. Nunquam ergo iurat, qui peierare timet. Multi dum loquuntur, iurare semper delectantur, dum oporteat hoc tantum esse in ore, est, est, non, non. Amplius enim quam est, & non est, a malo est. Multi vt fallant peierant, vt per fidem sacramenti, fidem faciant verborum: sicque fallendo dum peierant, & mentiuntur, hominem incautum decipiunt. Interdum & falsis lacrimis seducti decipimur, & creditur dum plorant, quibus credendum non erat. Plerumque sine iuramento loqui disponimus, sed incredulitate eorum qui non credunt quod dicimus, iurare compellimur, taliq; necessitate iurandi consuetudinem facimus. Sunt multi ad credendum pigri, qui non mouentur ad fidem verbis. Grauius autem delinquent, qui sibi loquentes iurare cogunt. Quacunque arte verborum quisque iuret, Deus tamen, qui conscientiae testis est, ita hoc accipit, sicut ille cui iuratur intelligit. Dupliciter autem reus erit, qui & Dei nomen in vanum adsumit, & proximum dolo capit. Non est conseruandum sacramenti quod malum incaute promittitur, veluti si quis piam adultera perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius est enim non implere sacramentum, quam permanere in stupri flagitio. Iurare, est Dei illa prouidentia, quae statuit non euellere statuta. Poenitentia autem Dei, rerum mutatio est. Non poenitere autem, statuta non reuocare, vt est illud: Iurauit dominus & non poenitebit eum, id est, quae iurauit, non mutabit.

Ex dictis S. Isidor.

De illis qui scienter se peierauerint. Cap. XI.

Ex pœnitentiâ Theodo. **S**I quis suspicatur quòd ad periurium inducatur, & tamen sex consensu iurat, XL. dies pœniteat, & VII. sequentia annos, & nunquam sit sine graui pœnitentiâ.

Quòd vnusquisque ieiunus iurare debeat. Cap. XII.

Ex decr. Corneliî pa. cap. 5. **S**ed & nobis honestum etiam & iustum videtur, vt quilibet sanctis audet iurare, hoc ieiunus faciat, cum omnino honestate & timore Dei, & vt pueri ante quatuordecim annos non cogantur iurare.

De eadem re. Cap. XIII.

Ex cõcil. Aureli. cap. 10. **E**T hoc sancta synodus decreuit, nisi pro pace facienda vt omnes fideles ieiuni ad sacramenta accedant. *Qualem pœnitentiâ periuri accipere debeant.*

Caput XIII.

Ex decr. Eutychie pa. ca. 26. **P**eradicandum est etiam, vt periurium fideles caueant & ab hoc summopere abstineant, scientes hoc grande scelus esse, & in lege, & prophetis, & in Euangelio prohibitum. Audiuius autem quosdam paruipendere hoc scelus, & leuem quodammodo periuris pœnitentiâ modum imponere. Qui etiam nosse debent, talem de periurio pœnitentiâ imponere debere, qualem & de adulterio, de fornicatione, de homicidio spontè commisso, & de ceteris criminalibus vitiis. Si quis verò perpetrato periurio, aut quolibet criminali peccato, timens pœnitentiâ longam, confessionem venire noluerit, ab Ecclesia repellendus est, siue à communione & confortio fidelium, vt nullus cum eo comedat, atque bibat, neque oret, neque in sua domo recipiat.

De illis qui per capillum Dei, aut caput iurant, vel alio modo blasphemia contra Deum immortalem vtuntur. Cap. XV.

Ex decr. Pii papæ cap. 5. **S**I quis per capillum Dei, vel caput iurauerit, vel alio modo blasphemia contra Deum vsus fuerit, si est ex Ecclesiastico ordine deponatur: si laicus, anathematizetur, & quis per creaturas iurauerit, acerrimè castigetur, & iuxta quod synodus diiudicauerit pœniteat. Si quis autem talia hominem non manifestauerit, non est dubium quòd in uina condemnatione similiter coerceatur. Et si episcopus ista emendare neglexerit, à synodo corripiatur.

De iuramento Herodis. Cap. XVI.

CVM iuramento pollicitus est Herodes saltatrici dare quodcumque postulasset ab eo. Si ob iusiurandum fecisse se dicit: si patris, matrisque interitum postulasset, facturus esset, an non? Quod in suis ergo repudiaturus fuit, contemnere debuit, & in propheta.

Ex dictis Hierony.

De illis qui odium sempiternum inter se iuramento firmaverint. Cap. XVII.

QVI sacramento se obligauerit, ut litiget cum quolibet, ne ad pacem ullo modo redeat, pro periurio, vno anno à corpore & sanguine domini segregetur, & reatum suum ieiuniis & eleemosynis absoluat: ad charitatem verò, quæ operit multitudinè peccatorum, celeriter redeat.

Ex cõcil. Hilerdè. cap. 6.

De illis qui incautè iurauerint. Caput XVIII.

SI aliquid fortè nos incautius iurasse contigerit, quod obseruatum peiorem vergat in exitum, illud consilio salubriori mutandum nouerimus, ac magis instante necessitate peierandū nobis, quàm profecto iuramento in aliud crimen maius esse diuerrendum.

Ex decret. Sotheris pap. ca. 3.

Qualiter sacerdotes iurare debeant. Caput XIX.

COrnelius episcopus, Rufo cõepiscopo in domino salutem. Exigit dilectio tua, frater charissime, ut ex auctoritate sedis apostolicæ, tuis deberemus consultis respondere. Quòd licet non prolixè, sed succinctè agere festinarem, propter quasdam importunitates quæ nostris præpedientibus peccatis in nos superuenere, tuis tamen per reliqua sanctorum patrum instituta studiis perquirere latius, & inuestigare committimus. Non enim potest mens attrita & oneribus, atque importunitatibus grauata, tantum boni peragere, quantum delectata & oppressiõibus soluta. Non ergo ista ob id prætulimus, ut hæc & alia quæ necessaria fore cognouerimus, tuæ sanctitati velimus denegare: sed quod hic minus inuenitur, latius perquiratur. Sacramentum autem hæcenus à summis sacerdotibus, vel

Ex epist. Cornelij pap. cap. 3.

reliquis Dei ministris exigi, nisi pro fide recta, minime cognouimus, nec sponte eos iurasse reperimus. Summo ergo sanctus Iacobus Apostolus prohibens sacramentum, loquitur dicens: Ante omnia, fratres mei, nolite iurare, neque per cœlum, neque per terram, neque aliud quocunque iuramentum. Sit autem sermo vester, est, est, non, non, vt non sub iudicium decidatis. Et dominus in Euangelio ait: Audistis quia dictum est antiquis, non peierabis: reddes autem domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per cœlum: quia pater vester dei est, neque per terram: quia scabellum pedum eius est, neque per Hierosolymam: quia ciuitas est magni regis, neque per caput tuum: quia non potes vnum capillum album facere, aut nigrum. Sit autem sermo vester, est, est, non, non. Quod his autem abundantius est, à malo est, est, & ab exigente, & à iurante. Hęc, frater charissime, ipse dñs prohibet, id est, non debere iurare. Hęc apostolus maximè omnes, hęc sancti viri prædecessores nostri, huic sanctæ vniuersali Ecclesiæ apostolicæ præfuerunt prophetæ, & reliqui sancti doctores per vniuersum mundum dispersi ad prædicandum, iuramenta fieri verat. Quorum nos exempla, si cœperimus numerare, aut in schedis hac inferere, ante deficeret diei hora, quam eorum exempla, de hac causa prohibita. Quæ nos sequentes sanctorum apostolorum, eorumq; successorum iura firmamus, & sacramenta incauta fieri prohibemus. Vnde & ipse dominus in tabulis lapideis quas Moyse dedit, propria manu scripsit, dicens: Vide, ne assumas nomē domini Dei tui in vanum, & reliqua. Vnusquisque enim propriam conscientiam mundam debet seruare, Deo, & in memoria retinere, quod mentitur, occidit animam. Et Apostolus ait: Lectissimi, in veritate vnusquisque cum proximo suo, quomodo sumus inuicem membra. Et alibi: Nolite mentiri inuicem membra. Hęc præcepta sunt saluatoris, hęc prophetarum, hęc sanctorum patrum instituta. Quæ si quis in vanum iurauerit, hostis est animæ suæ: quia nemo contra prophetam, nemo contra apostolum, nemo contra Euangelium facit aliquid absque periculo.

Quo tempore iurare liceat.

Cap.

XX

Decreuit sancta synodus, ut à septuagesima vsque in octavas paschæ, & ab Aduentu domini vsq; post consecratos dies, necnon & in ieiuniis quatuor temporum, & in Letania maiore, & in diebus Rogationum, & in diebus dominicis, nisi de concordia & pacificatione, nullus su per sacra iurare præsumat.

Ex cõcil. apud sanctum Medardum, cap. 4.

De illis qui sacramentum regis violant. Cap. XXI.

Si quis laicus iuramentum violando prophānar, quod regi, & domino suo iurat, & postmodum peruersè eius regnum, & dolosè tractauerit, & in mortem ipsius aliquo machinamento insidiatur: quia sacrilegium peragit, manum suam in Christum domini mittens, anathema sit, nisi per dignam pœnitentiæ satisfactionem emendauerit, sicuti constitutum à sancta synodo est, id est, seculum relinquat, arma deponat, in monasterium eat, & pœniteat omnibus diebus vitæ suæ. Veruntamen communionem in exitu vitæ cum Eucharistia accipiat. Episcopus verò, presbyter, vel diaconus, si hoc crimen perpetrauerit, degradetur.

Ex dictis August.

De illo qui audierit vocem peierantis, & assensum præbet. Cap. XXII.

ANIMA quæ peccauerit, & audierit vocem peierantis, & testis fuerit, aut ipse viderit, aut conscius erit, nisi indicauerit portabit iniquitatem.

In Leuitico legitur.

De hoc, quod Apostolus Spiritum sanctum testificatus est. Cap. XXIII.

Veritatem dico in Christo, non mentior, testimonium mihi reddente conscientia mea in spiritu sancto.

Apostolus dicit.

De eadem re. Cap. XXIII.

Hieronymus dicit: Iesum testor, & sanctos angelos eius.

Ex dictis Hierony.

Quod definitio incanta soluenda sit. Cap. XXV.

Ex cõcil.

Definitio incauta laudabiliter soluenda, nec præuaticatio est, sed temeritatis emendatio.

Hibern. cap. 1.

De eadem re. Cap. XXVI.

Si puella sita in puerili ætate in domo patris, illo nesciente se iuramento constrinxerit: & si pater statim, ut audierit, contradixerit, vota eius & iuramenta irrita erunt, & facilius emendabitur.

Ex eodẽ, cap. 3.

Ex cōcil. Aurelia. cap. 2. **I**uramentum filii, aut filia, nesciente patre, & vota monachi nesciente abbate, & iuramenta pueri, irrita sunt.

Quod omnibus modis cauendum sit mendacium.
Caput XXVIII.

Gregor. dicit. **N**OLI fili negare gratiā dei, ne incurras pro bono in malum, pro humilitate in mendacium. Cauendum nanque est omnibus modis mendacium, siue pro malo, siue etiam pro bono proferri videatur: quia omne mendacium non est ex Deo, sed sicut Saluator dicit, à malo est.

Item de iuramento. Cap. XXIX.

Ex cōcil. Toletan. **E**T ENIM dum peierare compellimur, creatorē quidem offendimus, sed nos tantummodo maculam, cum verò noxia promissa complemus, & Dei iussa superbe contēnimus, vt proximis impia crudelitate noceamus, & nos ipsos crudeliore mortis gladio trucidamus. Illic enim duplici culparum telo percutimur, hic tripliciter iugulamur. Restat ergo, vt eò nostra pergat sententia, quò misericordiae patuerit via. Quae ita domino probatur accepta, vt plus eam cupiat, quàm sacrificia veneranda, dicēte ipse: Misericordiam volo, & non sacrificium. Hac indulgentia concessa licentia, miserationis ipsius opus in gloriosi principis potestatem redigimus: vt quia Deus illi miseratione ditum patefecit, remedia pietatis ipse quoque non denegat. Quae ita principali discretionē moderata persistant, vt & illis ita sit misericordia contributa, vt nusquam genti, aut patriae, per eosdem, aut periculum quodcunque perferat, aut iacturam. Hac miserationis obtentu tēperasse sufficiat, ceterumque iuramenta pro regia potestatis salute, vel constitutione gentis, & patriae, quae hactenus sunt exacta, vel deinceps extiterint exigenda, omni custodia, omnique vigilantia indissolubiler decernimus obseruanda: merbro truncatione, mortisque sententia, religione penitus absoluta, sed ne prauarū mentium versuta nequitia, nosmet ad periurii aliquando prouocet culpam, nec à sanctae fidei regula hanc afferat venire sententiam: tam diuinæ authoritatis oracula, quàm præcedentium patrum

huic narrationi curauimus innectenda. Sic enim per Hieremiam dixit: Repentè loquar aduersus gentem, & aduersus regnum, vt eradice, & disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod loquutus sum aduersus eam, agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitavi, vt facerem ei. Et per Ezechielem: Si dixero, inquit, iusto quòd vita uiuat, & cõfusus in iustitia sua, fecerit iniquitatè, omnes iustitiæ eius obliuioni tradentur: & in iniquitate sua quam operatus est, in ipsa morietur. Si autè dixero impio, morte morieris, & egerit pœnitentiam: vita uiuet, & non morietur. Si ergo nostra conuersatio, sic diuinam mutat sententiam: quorū miserorum tantæ lachrymæ, vel præssura, tam crudam non tēperent ex miseratione vindictam? Hinc etiam populo Israëlitico saepe vltio promissa suspenditur, & Niniuitarum perditio diuinæ sententiæ permutatione sedatur. Nam sanctus Ambrosius in libro tertio de Officiis, ita ait: Purū igitur ac syncerum oportet esse affectum, & vnusquisq; simplicem sermonem proferat. Vas suum in sanctitate possideat, ne fratrem circumscriptione verborum inducat. Nihil promittat inhonestum, ac sibi promittere querat. Tolerabilius est promissum non facere, quàm facere quod turpe sit. Sepe plerique constringunt se iurifurandi sacramento, & quum ipsi cognouerint promittendum non fuisse ius sacramenti, tamen contemplatione faciunt quod sponderunt, sicut de Herode supra cripsimus, qui saltatrici præmium turpiter promisit, crudeliter soluit. Turpe, quod regnum pro saltatione promittitur: crudele, quod mors prophætæ pro iurifurandi religione donatur: quantò tolerabilius tale fuisset periurium sacramento? Et post pauca, de Iepte discernens. Miserabilis necessitas, quæ soluitur parricidio. Melius est non vouere id, quod sibi cui promittitur, nolit exolui. Et post paululum: Nō semper igitur promissa soluenda omnia sunt. Denique ipse dominus, sicut scriptura indicat, frequenter suam mutat sententiam. Vir quoque sanctissimus Augustinus inuestigationis acumine acutus, inueniendi arte præcipuus, asserendi copia proflus, eloquentiæ flore venustus, sapientiæ fructu fœcundus, hæc in suis narrat affectibus. Duo sunt enim omnino genera mendaciorum, in quibus non magna culpa est, sed tamen nō est

D. BURCHARDI EPIS. VVORMAC.

sine culpa, cum aut iocamur, aut cum promittimus, mentimur. Illud primum in iocando, ideo non est perniciosissimum, quia non fallit. Nouit enim ille, cui dicitur, ioci causa esse dictum. Secundum autem ideo meritis est, qui retinet nonnullam beneuolentiam. Idem ipse alibi, non auferat, inquit, veritas misericordiam, non ambulabit in via domini, in qua misericordia & veritas obuiauerunt sibi. Hinc beatus Papa Gregorius, in libris Moraliū, sic ait: Cum mens inter minora, & maxima peccata constringitur, si omnino nullus sine peccato euadendi aditus patet, minora semper eligatur: quia & qui murorum ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi se in fugam precipitat, ubi breuior murus inuenitur. Hinc & Isidorus ait: Tolerabilius est enim non implere sacramentum, quam permanere in stupri flagitio. Similiter in Synonimis: In malis promissis, rescinde fidem. In turpi voto, ut à decreto quod incaute nouisti non facias. Impia est promissio, quae scelere adimpletur. Vnde necesse est, ut male iurans, dignam poenitentiam agat, eo quod nomen domini contra præceptum illius sumpsit in vanum, quia in Exodo scriptum est: Nec enim iriscentem habebit dominus eum, qui assumpserit nomen domini Dei sui frustra. Et in Leuitico: Non peierabis in nomine meo, nec pollues nomen domini Dei tui, ego dominus. Tamen malum quod facturum se sacramento deuouerat, omnino non faciat: quia stulta vota frangenda sunt.

FINIS Libri duodecimi.